

Ю.О. Черначук

Житомирський державний університет імені Івана Франка

Науковий керівник: канд. філолог. наук, старший викладач Гирич О. В.

Лексичні механізми англо-французького мовного контакту на прикладі листів Генріха VIII до Анни Болейн

Англійська мова є мовою, яка зазнала багатьох іноземних впливів, найважливішими з яких вважаються латинський, скандинавський та французький. Внаслідок цього відбулося стрімке збагачення англійської мови новими лексичними одиницями [3: 28].

Французьке панування тривало протягом двох століть, тому варто зазначити, наскільки важливим було те, яких трансформацій зазнав лексичний склад англійської мови. Проте і в даний час, ми знаходимо багато французьких слів в сучасній англійській мові. Отже, питання дослідження англо-французької мовної взаємодії, як в діахронії, так і в синхронії залишається **актуальним** і на сьогодні.

Метою даної роботи є прослідкувати, проаналізувати та описати лексичні механізми англо-французького мовного контакту, які відображені у приватних листах Генріха VIII до Анни Болейн.

Його листи прийнято вважати одною з найвизначніших писемних пам'яток 16 століття.

Провідне становище французької мови в англійському суспільстві забезпечило їй можливість служити тим джерелом, з якого можна було завжди черпати слова для вираження нових понять. Французька мова була не лише мовою офіційних документів, наукових праць або підручників, а й була широко поширеною в розмовному стилі. Середньоанглійський період позначився широким спектром різноманітних сфер вживання французької мови [2: 33].

Двомовність (білінгвізм) – це реальна соціально-мовна ситуація, сутність якої полягає у співіснуванні і взаємодії двох **мов** у межах одного мовного колективу. Білінгвістична взаємодія (двох мовних систем у межах єдиного колективу носіїв білінгвізму) має комплексний характер: по-перше, це взаємодія функціонування двох мов у процесі реалізації суспільно-комунікативних потреб (функціональна взаємодія), по-друге, — взаємодія структур мов, що контактують у межах колективу носіїв двох систем

комунікації (структурна взаємодія). Результатом функціональної взаємодії є існування різних за обсягом використання двох мов сфер і ситуацій спілкування, структурна взаємодія веде до змін у функціонуванні певних мовних одиниць. Саме на основі функціонального критерію лінгвісти поділять механізми так званої “двомовної” взаємодії на *несвідоме переключення мовних кодів (code switching)* та *свідоме переключення кодів (code alternation)*; а за допомогою структурного аспекту виділяють такі механізми як: *активація пасивного іншомовного мінімуму (passive familiarity)* та *узгодження (negotiation)* [1: 27].

Несвідоме переключення мовних кодів – визначається Томасоном [4: 49] як використання матеріалу двох мов одним мовцем в межах одного мовленнєвого акту. Прикладами даного механізму є:

“*For when we were at Walton, two ushers, two valets de chambres and your brother, master-treasurer, fell ill, but are now quite well...*”; еквівалент сучасної англійської мови – *valet* (Letter 9).

Свідоме переключення кодів – це використання двох мов одним і тим самим мовцем, але, на відміну від несвідомого переключення мовних кодів, – не в межах одного і того ж самого мовленнєвого акту. Використання такого механізму англо-французької мовної взаємодії є досить поширеним. Наприклад:

1) “*...written with the hand de votre seul*”, *de de votre seul* відповідає англійському еквіваленту *only yours* (Letter 11);

2) “*...I hope shortly to make you sing, la renvoyé*”, *de la renvoyé* відповідає англійському еквіваленту *a song of return* (Letter 9);

3) “*Henry autre ne cherche*”, що звучить як *Henry doesn't look for somebody else* (Letter 5).

Контактні зміни за допомогою активації пасивного іншомовного мінімуму відбуваються, коли мовець набуває властивості розуміти мову (хоча б на найнижчому рівні), якою раніше ніколи не спілкувався. Це загальний механізм мовного контакту, коли більшість населення не є двомовною, але використовує ряд іншомовних термінів, які прийшли у мову від двомовної групи. Такі терміни, як правило, належать до конкретних сфер життя або професії (релігія, армія, торгівля тощо), а також запозичені у мову разом з культурними реаліями, що вони позначають [4: 56]. У листах Генріха VIII такі випадки є численними. Розглянемо найбільш поширені з них:

1) *fervour* < Middle English < Old French *fervor* (1350-1400);

- 2) apothecary < Middle English < Old French *apothecarie* (1325-1375);
- 3) abbess < Middle English < Old French *abbesse* (1275-1325);
- 4) demeanour < Late Middle English < Old French *dement* (1425-1475);
- 5) despatch < Late Middle English < Old French *despeechier* (1425-1475);
- 6) counterpoise Middle English < Anglo French *countrepeis* (1375-1425);
- 7) usher < Middle English < Anglo French *usser* (1350-1400);
- 8) pierce < Middle English < Old French *percier* (1250-1300);
- 9) strait < Middle English < Old French *streit* (1150-1200);
- 10) damsel < Middle English < Anglo French *damisel* (1150-1200).

Механізм узгодження вступає в дію, коли мовці змінюють свою рідну мову на приблизну модель іншої мови. При цьому їхньою метою є розібратися у складних та заплутаних структурах вживання другої мови. Цей механізм дозволяє підвищити професійний рівень знання іншої мови, а також може впливати на морфологію та синтаксис рідної мови [4: 70]. Найчастіше, взаємодія відбувається під час перекладу з іноземної мови на рідну.

Результатами узгодження В листах Генріха VIII є:

- Anglo French *augment* (1375-1425) < Modern English *large*;
- Anglo French *dart* (1275-1325) < Modern English *love arrow*;
- Anglo-French *vessel* (1250-1300) < Modern English *ship or boat*;
- Middle French *amorous* (1275-1325) < Modern English *loving*;
- Anglo French *couch* (1300-1350) < Modern English *express*;
- Old French *compass* (1250-1300) < Modern English *achieve* [5].

Таким чином, асиміляція французької лексики англійській мові супроводжувалася не лише безперешкодним проникненням в мову і закріпленням в ній, а також зазнавала певних перетворень [1: 22].

Листи Генріха VIII до тоді ще майбутньої дружини Анни Болейн є чудовим свідченням англо-французької взаємодії, яка відображалася за допомогою використання різних мовних механізмів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Гинзбург Р.З. О пополнении словарного состава. (Опыт анализа пополнения словарного состава современного английского языка). // “Иностранные языки в школе”, 1984. – №1. – С. 19-31.
2. Мейе А. Основные особенности германской группы языков. – М.: Едиториал, 2003. – 164 с.
3. Хлебникова И.Б. Введение в германскую филологию и историю английского языка: учебное пособие для вузов / И. Б. Хлебникова. – 3-е изд., испр. – М.: ЧеРо, 2001. – 189 с.
4. Thomason, L., 1999. *Language Contact*. Oxford: Blackwell Publishing, 136.
5. Kurath, H., 2001. *Middle English Dictionary*. Ann Arbor: University of Michigan Press.